

Saulius BYTAUTAS
Kęstutis ŽEMAITIS

Vytauto Didžiojo universitetas

Lotyniškas Lietuvos krikštas. Valstybės kelias į Vakarų Europą

Straipsnyje nagrinėjamos priežastys, kodėl Lietuva pasirinko priimti Vakarų Bažnyčios krikštą. Analizuojama pagoniškosios Lietuvos geopolitinė situacija, tiriamas Karaliaus Mindaugo ir didžiųjų kunigaikščių Vytenio, Gedimino, Algirdo, Jogailos ir Vytauto pasirinktas diplomatinis kursas. Straipsnyje taip pat apžvelgiama krikščionybės įtaka dabartinei Lietuvos narystei Europos Sąjungoje.

This article will examine some of the reasons Lithuania chose to be baptized into the Western Church. It will analyze the geopolitical situation of pagan Lithuania and examine the diplomatic course chosen by King Mindaugas and the Grand Dukes Vytenis, Gediminas, Algirdas, Jogaila and Vytautas. The article will also review Christianity's influence on present-day Lithuania's membership into the European Union.

Įvadas

Kultūriškai ir geografiškai įsiterpusi tarp Rytų ir Vakarų krikščioniškų pasaulių, bet dar nei vienam, nei antram nepriklausanti, viduramžių Europoje Lietuva užėmė ypatingą padėtį. Ji tapo paskutiniu karo lauku europiečiams riteriams, siekiantiems užtikrinto išganymo ir garbės, pažadėtos kovojantiems su krikščionybės priešais. Negalėdami pasiekti pergalės prieš mahometonus Palestinoje, tiek krikščioniškojo riterio idealo siekėjai, tiek nuotykių ir grobio ieškotojai atsigręžė į šiaurę, kur kryžiuočių ordinas vykdė kryžiaus karus prieš prūsus ir vėliau prieš lietuvius. Visų Europos kraštų riteriai uoliai griebėsi šios paskutinės progos nusipelnyti aukščiausią riterio garbę, teikiamą tik tiems, kurie kovojo už tikėjimą. Todėl visa krikščioniškoji Europa nuolat (bent jau teoriškai) kariavo su Lietuva. Nežiūrint to, šiuo laikotarpiu Lietuvos valdovai palaikė ekonominius bei diplomatinis ryšius su krikščioniškais kraštais, ir derybos dėl krikšto tapo viena iš svarbiausių Lietuvos valdovų diplomatijos priemonių.

Šiame straipsnyje bus apžvelgiama krikščioniškų tautų įtaka Lietuvos valstybei, Lietuvos apsisprendimo už lotyniškąjį krikštą aplinkybės, šių dienų Lietuvos valstybės raida Europoje ir krikščionybės samprata Europos Sąjungos dokumentuose.

Darbo tikslas: nušviesti Lietuvos valstybės kelią į Vakarų Europą per lotyniškąjį krikštą.

Uždaviniai: Išanalizuoti pagoniškosios Lietuvos padėtį ir priežastis, lėmusias Lietuvos pasirinkimą priimti lotynišką krikštą, apžvelgti Lietuvos nueitą diplomatinį kelią, siekiant lotyniško krikšto, bei patį Lietuvos krikštą ir jo pasekmes Lietuvos valstybės raidai, atskleisti krikščionybės sampratą Europos Sąjungos dokumentuose ir Lietuvos valstybingumo tęstinumą Europos Sąjungoje.

1. Krikščionybės pradžia slavų tautose ir jos įtaka Lietuvai

Krikščionybė į Lietuvą atėjo antrojo tūkstantmečio pradžioje. Ji kardinaliai pakeitė Lietuvos visuomenės raidos kryptį: iš pagoniškos tautos lietuviai tapo jauniausia Europos krikščioniška tauta. Taip buvo užbaigta Europos christianizacija. Įdomu tai, kad Lietuva, artimai susijusi su Rytų slavais, pasikrikštijusiais bizantiškuoju krikštu, šios krikščionybės formos nepriėmė, bet po ilgų kovų ir blaškymosi vis dėlto nutarė priimti Romos krikštą. Šis apsisprendimas sąlygojo ir tolimesnį Lietuvos valstybės vystymąsi.

Katalikų Bažnyčia Lietuvoje buvo arčiausiai žmogaus ir karinės okupacijos metais, ir nacių bei sovietinės priespaudos laikais. Bažnyčia nuolat žadino religinį bei tautinį sąmoningumą. Katalikiškoji Akcija nepriklausomoje tarpukario Lietuvoje tapo gana efektyvia religinio gyvenimo ugdymo priemone. Taikios misijos į Lietuvą vyko iš skandinavų, lenkų ir vokiečių valstybių.

Susikūrusi ir stiprėdama, Lietuvos valstybė apėmė ne tik savą etninę teritoriją, bet ir „didelius užkariautus slavų plotus“⁴¹. Pagrindiniai lietuvių kaimyniniai kontaktai buvo kariniai susirėmimai, išprovokuoti tiek vienos, tiek kitos pusės. Taip nuolatinės kovos baltų gentis jungė su rytų ir vakarų kaimynais. Taigi kyla klausimas: kas pagonims lietuviams darė didesnę įtaką – bizantiškoji ar lotyniškoji krikščionybė?

Pastebėtina, kad Kijevo slavų krikštas vyko maždaug tuo metu, kai prasidėjo pirmosios Romos Bažnyčios misijos prūsų ir jotvingių gentyse. Tačiau minėtose pagonių gentyse neaptinkama aiškių pėdsakų misijų, kurias būtų vykdę iš Konstantinopolio atvykę misionieriai. Reikia pažymėti, kad Bažnyčioje, kuriai turėjo įtakos Bizantija, misijoms vadovavo civilinė valdžia – imperatorius. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, ką pastebi Zenonas Ivinskis: pasikrikštiję „Kijevo Rusios slavai visgi dar nebuvo pasiekę to kultūrinio lygio, kurį lietuviai, nors ir pagonys, turėdami glaudesnius santykius su Vakarų Europos valstybėmis, jau buvo pasiekę“⁴². Lietuvos valdovams buvo svarbus ir politinis motyvas: kas po krikšto atsidurs Lietuvos Bažnyčios hierarchijos viršūnėje ir kokios politinės naudos iš to bus galima tikėtis. Taigi visiškai suprantama, kad „Lietuvos valdovai savo valstybę stengėsi labiau susieti Vakarais“⁴³.

Pasak Antano Kučinsko, Lietuva susidūrė su dviem krikščioniškomis srovėmis: „Vakarų ir Rytų. Vakarų Bažnyčios misijos buvo atakingos ir visokiomis priemonėmis bandė Lietuvą patraukti krikščionybėn. Tuo tarpu Rytų Bažnyčia, sustingusi savo formose ir giliau neįsisąmoninusi į turinį, neparodė jokio misijinio užsimojimo, nors Lietuvoje dirva jai buvo plati ir veikimo sąlygos palankios. Todėl visos pastangos Lietuvą apkrikštyti ėjo ne iš Rytų, bet iš Vakarų, nes Vakarų pasauliui atrodė, kad jis yra įpareigotas nešti Lietuvai

krikščionybę. Todėl jis uoliai dėjosi į kryžiaus žygius, kuriuos prieš Lietuvą organizavo vienuoliškas germanų Ordinas, kuris buvo įsitikinęs, kad jam priklauso teisė užvaldyti visas pagonių žemes⁴⁴. Visa tai paaiškina, kodėl baltų gentis pasiekdavo krikščioniškos misijos iš Romos, o ne iš Bizantijos.

2. Lietuvos krikštas valdant Jogailai ir Vytautui

Jogaila, po tėvo mirties tapęs jo įpėdiniu – Didžiuoju Kunigaikščiu, taip pat ieškojo sąlyčio su krikščioniškąja Vakarų Europa. „1379 m. vasarą jis pasiuntė savo brolių ir ištikimą bendradarbį Skirgailą pas kryžiuočius ir toliau į Vakarus“⁴⁵. Kęstutis, tvirtai laikęsis pagonybės, nepalankiai žiūrėjo į brolelio iniciatyvą. Kryžiuočiams šie nesutarimai buvo naudingi, leidę jiems įsikišti į Lietuvos vidaus reikalus. Svarbų vaidmenį tuo metu vaidino Jogailos motina, našlė Julijona. Tačiau jai ne tiek rūpėjo pastūmėti sūnų ir visą kraštą į vakarietišką krikščionybę, nes ji pati buvo pravoslavybės šalininkė, kiek susilpninti svainio Kęstučio įtaką. Ordinas padėjo įsitvirtinti Jogailai savo valdose, nors dėl to 1382 m. buvo nužudytas Kęstutis. Už suteiktą paramą kryžiuočiai pareikalavo iš Jogailos prideramo atpildo. 1382 m. Dubysos sutartimi prieita prie savotiškos karinės sąjungos: Jogaila įsipareigojo padėti ordinui kovoje su jo priešais ir be jo žinios bei patarimo nepradėti jokio karo, taip pat pažadėjo kryžiuočiams atiduoti vakarinę Žemaičių sritį iki Dubysos upės ir pats drauge su visais gyventojais per ketverius metus priimti krikštą.

Šiam susitarimui nebuvo lemta išsipildyti, kadangi buvo pradėta derėtis su Lenkijos karalyste ir 1385 m. Krėvos pilyje buvo pasirašyta deklaracija. Sunku pasakyti, iš kur kilo susitarimo iniciatyva: iš lenkų ar iš lietuvių. Greičiausiai tai buvo abiejose pusėse kylančių interesų sąveika, nes ir patys lietuviai galėjo pradėti galvoti apie sąjungą su Lenkija. Jau nuo pat XIV a. pradžios jiems nebuvo svetimi vedybiniai ryšiai su Lenkijos sričių kunigaikščiais ir net su pačiu karaliaus dvaru (Gedimino duktė Aldona buvo ištekęjusi už karaliaus Kazimiero Didžiojo). Visą apsvarsčius, iš lenkų priimtas krikštas lietuviams turėjo atrodyti mažesnė blogybė nei kitokia išeitis. Nereikia pamiršti, kad visai neseniai, 1383 m. rugpjūtį „kryžiuočiai, padedant Vytautui, buvo paėmę net Trakus ir sekantį pavasarį vėl pasiekę Kauną ir ten pasistatė tvirtovę Marienvverderį“⁴⁶. 1384 m. liepą Vytautui pabėgus iš kryžiuočių, niekas negalėjo žinoti, kas bus ateityje. Todėl oficialiai priimdami iš lenkų tą pačią krikščionybės formą, kurią išpažino kryžiuočiai, lietuviai padarė gudrų posūkį, sugriaudami kryžiuočių misijos ideologinį pamatą bei pačią jų egzistenciją. Nors kryžiuočiai visai bandė tam priešintis, tačiau ateinantys dešimtmečiai parodė, jog lietuvių buvo teisingai numatyta. Jogailai ir asmeniškai buvo naudinga tapti kaimyninės Lenkijos karaliumi: taip jis galėjo įgyti didesnę autoritetą, lengviau sutvarkyti nelabai norėjusius jo klausyti vyresnius brolius bei kitus kunigaikščius ir sustiprinti savo padėtį prieš tuomet itin pretenzingą Maskvą.

Labai svarbus Krėvos akto punktas buvo Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Jogailos pažadas, kad „jis pats su visais dar nekrikštytais broliais, artimaisiais, jo žemėse gyvenančiais didikais, bajorais ir valstiečiais geiste geidžia priimti Šventosios Romos Bažnyčios tikėjimą“⁴⁷. Krėvos aktu Lietuvos valdovas ir kiti lietuviai kunigaikščiai patvirtino, kad taip iš tikrųjų yra, kaip buvo pranešta karalienei Elzbietai ir užrašyta jos pasiuntinių atsivežtame rašte.

Krėvos aktas buvo reikšmingas ne tik Lenkijai ir Lietuvai, bet ir visai Rytų Europai. Juo „pradėtas procesas, kuris privedė prie Liublino unijos, ir jis savo padariniais reiškiasi iki pat mūsų laikų“⁴⁸. Krėvos sutartimi buvo viešai pareikštas lietuvių nusistatymas priimti lotynų krikštą ir taip nebeatšaukiamai nukreipti Lietuvą į Vakarų Europą. Šį didikų nutarimą dėl krikšto gyventojai galėjo atmesti, kaip padarė Mindaugo laikais. Tačiau to meto istorines aplinkybes suprato ir paprastas lietuvis: prieita kryžkelė, kai reikia rinktis, į kurią pusę sukti. Kur suka krašto valdovas, ten, atrodo, turėtų būti mažiau blogybių ir daugiau gerų ateities perspektyvų. Todėl verta juo sekti. Iš tikrųjų negirdėta, kad Aukštaičiuose, įvedant krikščionybę, iš lietuvių pusės tam būtų buvę kokių nors akivaizdžių pasipriešinimų.

Pasikrikštijęs Krokuvoje, 1387 m. pradžioje Jogaila atvyko į Vilnių, lydimas vyskupo Andriaus ir būrio kunigų, ir ragino gyventojus krikštytis. Taip Lietuva, priimdama lotyniškąjį krikštą, apsisprendė už katalikybę ir Vakarų Europos kultūrą, nutraukdama bizantiškosios Bažnyčios puoselėtas mintis savo įtakon priimti dar nekrikštytą Lietuvą, o Maskvos kunigaikščiai jau nebesiulė sau naudingų politinių sąjungų krikšto pagrindu.

3. Lietuva ir šių dienų krikščionybės vieta Europos Sąjungoje

Ankstesnėse dalyse apžvelgėme Lietuvos kaip krikščioniškos Vakarų Europos valstybės valstybingumo pradžią. Po sovietinės okupacijos 1991 m. atkūrus Lietuvos valstybės nepriklausomybę, Lietuva grįžo prie savo valstybės europinės kultūros ištakų ir apsisprendė eiti vakarietiškos demokratijos keliu.

Atsižvelgiant į tai, kad „daugelį šimtmečių krikščionybė turėjo įtakos Europos valstybių augimui ir vystymuisi“⁴⁹, šiandien labai svarbu žinoti, kas yra ES, kad galėtume suprasti jos tikslus, funkcionavimą ir bendrus principus, kuriais vadovaujasi Europarlamentas. 2004 m. gegužės 1 d. Lietuva tapo Europos Sąjungos nare. Tad ką Lietuva rado, įstojusi į šią Sąjungą, kaip joje suprantama ir priimama krikščionybė, kokią padėtį ES užima Romos Katalikų Bažnyčia? Norint atsakyti į šiuos daugelį dominančius klausimus, reikėtų atkreipti dėmesį ne tik į Romos Katalikų Bažnyčios dalyvavimą ES Konstitucijos kūrimo procese, bet taip pat panagrinėti tokias sąvokas kaip tikėjimas, religija, laisvė, kurios ES dokumentų leidėjų dažnai yra suprantamos siauresne prasme.

Pirmuosiuose ES dokumentuose didžiausias dėmesys buvo skiriamas ekonominiams vystymuisi. Augant ekonomikai iškilo poreikis spręsti kultūrinius ir religinius klausimus – sukurti moralės kodeksą, kuris tiktų visoms ES narėms. Pirmas žingsnis buvo žengtas 1992 metais, kai Maastrichto sutartimi buvo konstatuota, kad „Europos Sąjunga gerbia žmogaus teises ir jo laisves“⁴⁰. Po to buvo kreiptasi į Europos žmogaus teisių konvenciją, kuri veikia nepriklausomai nuo ES. Ši konvencija kilo iš Europos Tarybos (gyvuojančios nuo 1949 metų), kurios tikslas yra ginti žmogaus teises. Nors Maastrichto sutartimi buvo pasiekta, kad ES garantuoja žmogaus teises ir laisves, vis dėlto joje nebuvo nė žodžio apie religiją ir Bažnyčią. Tačiau Europos žmogaus teisių konvencija 9 straipsnyje kalba apie minties, sąžinės ir religijos laisvę. Ši teisė apima laisvę keisti savo religiją ar pažiūras, taip pat laisvę išpažinti ir skelbti savo religiją bei praktikuoti tikėjimą, kuris gali būti apribojamas įstatymu, „kai tai būtina demokratinėje visuomenėje jos saugos interesams, viešajai

tvarkai, žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti¹¹. Būtent Mastrochto sutartyje buvo pažymėta, kad šio 9 str. bus laikomasi ES.

1997 metais buvo pasirašyta Amsterdamo sutartis, kurios 11 str. kalbama apie „diskriminavimą dėl religijos, įsitikinimų, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos“¹². Apaštalų Sostas, Vokietijos vyskupų konferencija ir Evangelikų bažnyčia inicijavo deklaraciją, kuria akcentavo gyvenimą, pagrįstą krikščioniškais moralinėmis vertybėmis. Belgija ir Prancūzija nepritarė šiems pasiūlymams. Ieškant kompromiso, įstatymas nebuvo pakeistas, bet buvo prijungta deklaracija, kuri paaiškino esamą įstatymą, kad ES gerbia religijas. Taip pat buvo pritarta Prancūzijos reikalavimui tolygiai gerbti ir filosofines organizacijas.

2000 metais Nicoje buvo priimta Pagrindinių teisių chartija. Tai nėra koks nors saisantis teisinis aktas, bet labiau politinio pobūdžio deklaracija. Šia Chartija remiasi ES teismai. Joje yra 3 straipsniai – 10, 21 ir 22 – kuriuose kalbama apie religinį gyvenimą. 10 str. „deklaruoja kiekvieno teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę. Taip pat pripažįstama teisė atsisakyti atlikti karo tarnybą dėl religinių įsitikinimų“¹³. 21 str. draudžiama bet kokia „diskriminacija dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos ir dėl asmens pilietybės“¹⁴. 22 str. sakoma, kad „Europos Sąjunga gerbia kultūrų, religijų ir kalbų įvairovę“¹⁵. Chartija neišskiria nei krikščionių, nei katalikų, nes Nicos preambulėje kalbama apie kultūrinį, humanistinį ir dvasinį religinį paveldą bendrai. Ši Chartija buvo parašyta keliomis kalbomis. Dvasinis religinis paveldas atspindėjo tik vokiško vertimo variante. Prancūzai ir anglai kalba ne apie religinį, bet apie dvasinį paveldą. Tai buvo dvi aiškios klaidos, kurios liko netaisomos sąmoningai nuolaidžiaujant Prancūzijai dėl jos pasaulietinio požiūrio. Popiežius Jonas Paulius II neigiamai reagoavo į šį reiškinį.

Daugelyje sutarčių, kurias pristatė ES, pastebima lakoniško ir formalaus pobūdžio teiginių apie religiją bei jos svarbą ES piliečio gyvenime. Blogiausia yra tai, kad visos deklaruojamos ES vertybės yra apgaubiamos tariamos demokratijos skraiste. Kalbant apie krikščioniškąsias Europos šaknis reikėtų atsižvelgti į Bažnyčios vadovų pastangas: jie savo dokumentuose ir įvairiuose susitikimuose dažnai siūlo plačiau ir atsakingiau įvertinti Bažnyčios indėlį, kurį šiandieniniame Europos valstybių gyvenime galima laikyti paveldo lobiu.

2003 metų sausio 22 dieną Europos Parlamento pirmininkas P. Coxas politikų susitikime kalbėjo tema „Kokia demokratinės Europos ateitis?“. Paklaustas apie religijos vaidmenį ateities Europos Sąjungoje, jis pažymėjo, kad „Europos Sąjungos konstitucija būtų pasaulietiškos formos, reikia siekti kompromiso, tačiau pripažįstant, kad religija yra svarbi šiuolaikinės Europos paveldo dalis“¹⁶.

2003 metų birželio mėnesį, paskelbus popiežiaus Jono Pauliaus II dokumentą „Ecclesia in Europa“ (Bažnyčia Europoje), pažymėta, kad krikščionybės svarba kuriant Europą yra nepaneigiamas istorinis faktas. Kiekvienas, bandantis paneigti šį vaidmenį, daro tai tik iš ideologinių nuostatų. Ir net jei ne visos šiandieninės vertybės gali būti vadinamos tikrai krikščioniškais, visos jos vienaip ar kitaip yra susijusios su krikščionybe – rytdienos Europa nebebus viduramžių Europa, kai Bažnyčia ją vienijo techniškai. Jei krikščionybei pavyks vienyti Europą ateityje, taip atsitiks tik todėl, kad krikščionybė tai darys vadovaudamasi bendražmogiškais vertybėmis.

Sutartyje dėl Europos Sąjungos Konstitucijos nebuvo atsižvelgta į Europos vyskupų prašymą pažymėti, kad Europa turi krikščioniškas šaknis. II – 70 str. skelbiama, kad „kiekvienas turi teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę. Ši teisė apima laisvę keisti savo religiją ar tikėjimą, taip pat laisvę išpažinti ir skelbti savo religiją ar tikėjimą tiek vienam, tiek kartu su kitais, viešai ar privačiai, laikant pamaldas, mokant tikėjimo, jį praktikuojant ar atliekant apeigas. Teisė dėl religinių įsitikinimų atsakyti atlikti karo tarnybą pripažįstama pagal šios teisės įgyvendinimą nustatančius nacionalinius įstatymus“¹⁷. II – 82 str. sakoma, jog „Europos Sąjunga gerbia kultūrų, religijų ir kalbų įvairovę“¹⁸.

Bažnyčios veikla šiuolaikiniame pasaulyje remiasi giliomis krikščioniškomis tradicijomis. Ji aktyviai reiškiasi siekdama panaikinti išnaudojimą, dalyvauja socialinėje veikloje, visada pasisako už taiką, valstybėms padeda spręsti nesutarimus taikiu būdu, skatina išlaikyti moralės dėsnius priimant įstatymus pvz., nelegalizuojant homoseksualių santuokų, panaikinant mirties bausmę, draudžiant abortus, nelegalizuojant prostitucijos, draudžiant eutanaziją ir t. t. Galima paminėti daugelį sričių, kuriose Bažnyčia padeda atsilaukti prieš moralinį nuosmukį. Aišku, kad Bažnyčia pirmiausia vadovaujasi Dievo išmintimi, o paskui moko kiekvieną, priklausantį Dievo tautai. Kyla klausimas, kodėl ES vadovai nenori pripažinti ir įrašyti į ES Konstituciją, jog Europa turi krikščioniškas šaknis, nors popiežius Jonas Paulius II, kardinolai ir vyskupai dėl to dėjo tiek daug pastangų?

Nagrinęjant ES priimtus dokumentus, pastebime, kad ne per didžiausias dėmesys skiriamas religijai ir jos esmei. Mastrichto sutartyje buvo iškeltas klausimas, kokią vietą religija užima ES. Nutarta laikytis Europos žmogaus teisių konvencijos nuostatų. Amsterdamo sutartyje buvo pasiekta to, kad religijos diskriminacija yra draudžiama. Nicos chartijoje pripažinta, kad dėl tikėjimo asmuo gali būti atleistas nuo karo tarnybos. Tai nėra ypatingas pasiekimas, bet vis dėlto suteiktos didesnės teisės tikinčiam žmogui. Šiandien ES Konstitucija dar nėra ratifikuota. Ją privalo pasirašyti visos ES priklausančios valstybės. Prieš ES Konstitucijos ratifikavimą pasisakė Prancūzija ir Olandija, tad dabar ES Konstitucijai reikia naujų konsultacijų, kompromisų, derinimų, kad visoms 27 ES šalims ji būtų priimtina.

ES rodoma tolerancija visoms religijoms. Katalikų Bažnyčios manymu, Europa yra krikščionybės lopšys, todėl neužtenka vien išorinės pagarbos ir tolerancijos, reikia, kad dominuotų moralės dėsniai, kurie yra pagrindas tikrai tiesai pažinti ir kurti moraliai Europos ateitį teisinėje plotmėje priimant įstatymus. Lietuva, tapusi visateise ES nare, susiduria su naujais iššūkiais, sąlygotais naujo religinio, socialinio, politinio bei kultūrinio gyvenimo, ir prisideda prie krikščioniškų vertybių išsaugojimo.

Išvados

Šiame straipsnyje buvo apžvelgtas slavų tautų krikštas bei jo įtaka Lietuvos valstybei ir pastebėta, kad Vakarų Bažnyčios misijos buvo aktyvesnės nei Rytų Bažnyčios, kuri neparodė didesnio noro evangelizuoti Lietuvą, kadangi pati Rusija tuo metu buvo nualinta karų ir dar nebuvo visiškai subrendusi kaip krikščioniška tauta.

Visi Lietuvos valdovai palaikė ekonominius bei diplomatinius ryšius su krikščioniškais kraštais, ir derybos dėl krikšto tapo viena iš svarbiausių Lietuvos valdovų

diplomatinės priemonių. Jogailos ir Vytauto valdymo metu Lietuva priima krikštą ir pagaliau tampa lygiaverte krikščioniška valstybe Europoje.

Po ilgų Sovietų okupacijos dešimtmečių Lietuva vėl nusprendė tęsti savo kaip vakariečių kultūros valstybės istoriją, kurios pamatai buvo padėti priimant lotyniškąjį krikštą. Šiandien ji yra tapusi lygiaverte ir visaverte Europos Sąjungos nare.

Europos Sąjungos Konstitucija dar nėra ratifikuota. Ją turėtų pasirašyti visos Europos Sąjungai priklausančios valstybės. Todėl dabar ES Konstitucijai reikia naujų konsultacijų, kompromisų, derinimų, kad ji taptų priimtina visoms 27 ES šalims. ES Konstitucija yra bendra visoms šalims ir nepaneigia tos valstybės Konstitucijos

Religijos laisvė Europos Sąjungoje suvokiama per daug primityviai ir siaurai. Katalikų Bažnyčia sako, kad religijos laisvė turi būti susijusi su tiesos paieškomis. Neužtenka išorinės pagarbos ir tolerancijos, reikia, kad dominuotų moralės dėsniai, kurie yra pagrindas tikrai tiesai pažinti ir kurti moralią Europos ateitį teisinėje plotmėje, sprendžiant ir priimant įstatymus. Europos vyskupai pasisako už Europos krikščioniškąsias šaknis.

Lietuvos valdovai įdėjo daug pastangų, siekdami, kad pagoniška Lietuva taptų krikščioniška Europos valstybe. Šiandien krikščioniška Lietuva, atnaujiniusi savo narystę ES, susiduria su Europa, besimėgaujantią pagoniškos „demokratijos“ gyvenimo mozaika.

Tariamasis demokratijos priedangoje Dievo vardas neminimas nei ES Konstitucijoje, nei parlamentų salėse. Tai vengiama daryti ir mokslo įstaigose. Priešingai, aukštinaamas ir toleruojamas nekrikščioniškas gyvenimo būdas, remiami ir palaikomi judėjimai, neturintys nieko bendra su moralinėmis vertybėmis ir neatitinkantys bendrų pasaulio egzistavimo dėsnių. Taip pažeidžiamos tikinčių žmonių teisės ir laisvės bei nesiskaitoma su bendražmogiškais gyvenimo principais.

NUORODOS

- ¹ *Stakauskas J.* Lietuva ir Vakarų Europa XIII amžiuje. Vilnius. 2004. P. 43.
- ² *Ivinskis Z.* Lietuvos istorija. Vilnius. 1991. P. 121; *Rabikauskas P.* Krikščioniškoji Lietuva. Vilnius. 2002. P. 9.
- ³ *Pficeris J.* Didysis Lietuvos kunigaikštis Vytautas kaip politikas. P. 226–227.
- ⁴ *Kučinskas A.* Kęstutis. Vilnius. 1988. P. 120.
- ⁵ Lietuvių enciklopedija. XXVIII. Boston. 1963. P. 50.
- ⁶ Lietuvos krikščionybės jubiliejaus komitetas. Krikščionybė Lietuvoje. *Rabikauskas P.* Lietuvos krikštas 1387–1410. Čikaga. 1997. P. 114.
- ⁷ Lietuvos krikščionybės jubiliejaus komitetas. Krikščionybė Lietuvoje. *Rabikauskas P.* Lietuvos krikštas 1387–1410. Čikaga. 1997. P. 116.
- ⁸ Lietuvių enciklopedija. XIII. Boston. 1958. P. 95.
- ⁹ *Plumpa P.* Valstybės ir religijos santykis Lietuvoje. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 43 straipsnio analizė. // www.tm.lt/religija/1.htm. Žr. 2007 08 20.
- ¹⁰ *Vitkus G.* Europos Sąjunga. Steigimo dokumentai ir Sutartis dėl Konstitucijos Europai. 2005. P. 20.
- ¹¹ *Vitkus G.* Europos Sąjunga. Steigimo dokumentų rinktinė. Vilnius. 1998. F. str.
- ¹² *Vitkus G.* Europos Sąjunga. Steigimo dokumentai ir Sutartis dėl Konstitucijos Europai. Vilnius. 2005. P. 49.
- ¹³ Nicos Sutartis, iš dalies pakeičianti Europos Sąjungos Sutartį, Europos bendrijų steigimo sutartis ir tam tikros su jomis susijusios aktus. 2001/C 80/01. // www3/lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_1?p_id=32183&p_query=&p_tr2=0. Žr. 2007 05 03.
- ¹⁴ Ten pat. Žr. 2007 05 03.

- ¹⁵ Ten pat. Žr. 2007 05 03.
¹⁶ Cox P. Kokia demokratinės Europos ateitis. 2003. // www.lrs.lt. Žr. 2007 05 03.
¹⁷ Europos Sąjungos steigimo dokumentai ir Sutartis dėl Konstitucijos Europai. Vilnius. Eugrimas. 2005. P. 243.
¹⁸ Ten pat. P. 245.

ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

1. Cox P. Kokia demokratinės Europos ateitis // www.lrs.lt
2. Ivinskis Z. Lietuvos istorija. Vilnius. 1991.
3. Kučinskas A. Kęstutis. Vilnius. 1988.
4. Lietuvių enciklopedija. XIII. Boston. 1958.
5. Lietuvių enciklopedija. XXVIII. Boston. 1963.
6. Lietuvos krikščionybės jubiliejaus komitetas. Krikščionybė Lietuvoje. *Rabikauskas P.* Lietuvos krikštas 1387–1410. Čikaga. 1997.
7. Nicos Sutartis, iš dalies pakeičianti Europos Sąjungos Sutartį, Europos bendrijų steigimo sutartis ir tam tikros su jomis susijusios aktus. 2001/C 80/01 //www3/lrs.lt/pls/inter1/dokpaieška.showdoc_1?p_id=32183&p_query=&p_tr2=0.
8. *Pficneris J.* Didysis Lietuvos kunigaikštis Vytautas kaip politikas. Vilnius. 1989.
9. *Plumpa P.* Valstybės ir religijos santykis Lietuvoje. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 43 straipsnio analizė. //www.tm.lt/religija/1.htm.
10. *Rabikauskas P.* Krikščioniškoji Lietuva. Vilnius. 2002.
11. *Stakauskas J.* Lietuva ir Vakarų Europa XIII amžiuje. Vilnius. 2004.
12. *Vitkus G.* Europos Sąjunga. Steigimo dokumentai ir Sutartis dėl Konstitucijos Europai. 2005. P. 20.
13. *Vitkus G.* Europos Sąjunga. Steigimo dokumentų rinktinė. Vilnius. 1998.

Gauta: 2007 09 14

Parengta spaudai: 2007 12 18

Saulius BYTAUTAS, Kęstutis ŽEMAITIS

LITHUANIA'S BAPTISM INTO THE ROMAN CATHOLIC CHURCH – THE ROAD TOWARDS WESTERN EUROPE

S u m m a r y

Before becoming a Christian nation, Lithuania had a choice between the Latin and Greek churches and elected Rome instead of Byzantium. The Western Church showed greater missionary fervor in her evangelizing and sanctifying work, that Lithuania chose to integrate itself into Western Europe by accepting baptism into the Roman Catholic Church.

Mindaugas, Grand Duke of Lithuania, was baptized in 1251 and in 1253 was crowned King of Lithuania. This established the foundation for a Lithuanian nation. His death, however, brought great turmoil to the nation until the reign of Vytenis.

The Grand Dukes Vytenis, Gediminas and Algirdas understood the historical significance of becoming a Catholic nation, but it was only under the reign of Grand Duke Jogaila that it was accomplished. Jogaila was baptized in 1386 and became the King of Poland. In 1387, Jogaila with a number of clergy and noblemen arrived in Lithuania where he appointed his cousin, Vytautas, as his successor there. Together they built churches and Christianized the ethnic Lithuanian population.

The year 1387 is considered the year Lithuania became a Christian nation. However, many parts of the nation were still pagan for a number of years. It was only in 1417 that Samogitia was confirmed as converted.

Becoming a Catholic nation had many political ramifications. Even though Jogaila could have been baptized in the Eastern Church, his choice to become a member of the Roman Catholic Church became a turning point in Lithuanian history. The Church's influence extended to almost every aspect of Lithuania's economic, political, cultural and defense spheres.

Presently, after many years of Soviet occupation, Lithuania has returned to being an independent nation and a member of the European Union. Its' strong Christian identity helps to monitor the principles and objectives of the European Union to which it belongs. What is worrisome is that the values declared by the EU are often shrouded with a quasi-democratic veil. The Church's contribution towards the formation of a western civilization is considered inconsequential.

Lithuania's baptism into the Roman Church laid the foundation to today's membership into the European Union. The Church and the Lithuanian nation over time became interconnected both spiritually and culturally. Thus, in matters regarding the European Union, it should not forget this and use well-established principles to properly evaluate any course of action.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: Lietuva, krikštas, valstybė, Europos Sąjunga.

KEY WORDS: Lithuania, baptism, nation, European Union.

Saulius BYTAUTAS – kunigas, pranciškonas, Vytauto Didžiojo universiteto doktorantas. 2004 m. įgijo teologijos bakalauro laipsnį, 2006 m. įgijo teologijos licenciato laipsnį, nuo 2006 m. Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakulteto doktorantas. Tyrimų sritis – Lietuvos Katalikų Bažnyčios istorija. El. paštas: sauliusbytautas@yahoo.com.

Saulius BYTAUTAS – a priest, Franciscan, doctoral student at Vytautas Magnus University. The field of research – history of Lithuanian Catholic Church. E-mail: sauliusbytautas@yahoo.com.

Kęstutis ŽEMAITIS – kanauninkas, teologijos daktaras, Katalikų teologijos fakulteto Vytauto Didžiojo universitete. profesorius. Tyrimų sritis: Lietuvos katalikų Bažnyčios socialinė veikla 1918–1940 metais. El. paštas: kestutis.zemaitis@gmail.com.

Kęstutis ŽEMAITIS – canon, doctor of theology, professor at the Faculty of Catholic Theology at VMU. Research: social activity of Lithuanian Catholic Church in 1918–1940. E-mail: kestutis.zemaitis@gmail.com.